

כריכה

קיבוץ כפר מנחם עלה על הקרקע בששה בדצמבר 1939.

מנחם אושישקין, מראשי הקק"ל, שפעל רבות לרכישת קרקעות ויישוב הארץ, הפעיל לחץ על חברי הקיבוץ, שיקראו לקיבוץ החדש על שמו, זאת לאחר שהמתיישבים הקודמים, שארגונם כבר נשא את שמו, עזבו את המקום. לאחר דיון ממושך, בהשתתפותו של מנחם אושישקין, נענו חברי הקיבוץ לבקשה והקיבוץ קיבל את השם: כפר מנחם.

במהלך השנים התפתחה במקום שפה, שהיא שפת המקום. מושגים, חפצים ומקומות קבלו שמות וכינויים שחלקם מקוריים שלנו וזר לא יבנם, ואחרים היו חלק משפת התקופה ונשמעו גם מחוץ לגבולות כפר מנחם.

לשפת מקום אין כללים דקדוקיים, גם אין בה שיטה או חוקים. ערכה הוא בהיותה נכס תרבותי - חברתי - היסטורי של המקום ושל החברה בה נוצרה, התפתחה והתגבשה. הפרטים באוסף לוקטו ממקורות ארכיוניים ומזיכרונותיהם של חברי הקיבוץ ובניו. מטבע הדברים, זיכרון אישי אינו בהכרח עובדה היסטורית, ולכן יתכנו אי דיוקים או גרסאות שונות. אך אלה אינם פוגעים בעיקר.

אנו מקווים שקובץ זה, שלוקט ונערך במהלך שנת ה- 70 לקיבוץ, יהיה עוד נדבך לזיכרון הקולקטיבי שלנו, שי ומזכרת חיה למי שחווה את הדברים ומורשת לדורות הבאים.

תודות

לכל אותם חברים, בנים וידידים (והם רבים) ששיתפו אותנו בזיכרונותיהם, שכתבו והוסיפו פרטים והערות, שהביאו צילומים ישנים וחדשים. בלעדיכם לא היינו זוכים להוצאתו של קובץ זה.

לקוראים, שעברו על האוסף שוב ושוב ובסבלנות הוסיפו, תיקנו והעירו עד לסיום הכתיבה.

לנירה שויאר, שהאוספים שערכה במהלך השנים תרמו רבות לקובץ החדש.

לבני משפחת קורן, שאיפשרו שימוש בקובצי הצילומים המרתקים של דוד פרלמוטר ז"ל

לשלמה ברוידא, שמגוון צילומיו העשיר את התכנים הכתובים.

תם אך לא נשלם.

אוהל

צורת המגורים הראשונה של חברי הקיבוץ. האוהל היה עשוי ברזנט עבה, שנמתח מתורן שניצב במרכזו וחובר לאדמה בעזרת יתדות. לימים הוסיפו לו רצפת בטון. לעיתים, בלילות סערה, היה האוהל ניתק, עף ברוח ומשאיר את דייריו חשופים לגשם ולקור.

האווירון האדום

חורף 1942 היה חורף גשום במיוחד, הוודאיות בדרך לקיבוץ מלאו מים והכביש לקיבוץ נותק. מתס, שהיה אז ה"בא-כוח" (גזר) של הקיבוץ, ארגן אווירון (אדום) עליו הועמסו מצרכי מזון וציוד בסיסי אחר. האווירון המריא לכפר מנחם, חג מעל הקיבוץ והצניח שקים ובהם הציוד הנכסף. במהלך ההצנחה נפל אחד משקי הקמח על עמוד חשמל וכל תכולתו התפזרה. חווית "האווירון האדום" נשארה חקוקה בזיכרונם של רבים.

איזולציה

מקום אליו הועברו הילדים החולים ושהו בו עד החלמתם. המטרה הייתה להרחיק את הילדים החולים מהילדים הבריאים כדי למנוע הידבקות ובמקביל לאפשר טיפול טוב יותר לחולים. מאותה סיבה הורחקו הילדים החולים גם מבני משפחתם.

איתן

במקומות אחרים קראו לו פשוט - פח אשפה. אצלנו כונה איתן על שם התווית הקטנה שהייתה מחוברת אליו וציינה את שמה של החברה המייצרת.

אלגביש

חברי אלגביש הגיעו לכפר מנחם מרעננה כהשלמה לקיבוץ, שם שהו עד ההצטרפות לכפר מנחם ב-1943. מרבית חברי אלגביש היו יוצאי גרמניה-"יקים", וחלקם יוצאי פולין. הרבה שנים נחשבו חברי אלגביש לצעירי הקיבוץ. במהלך השנים התערו בחיי הקיבוץ ומילאו בו תפקידים מרכזיים.

אל - עזי

אל עזי הוא כפר מוסלמי, השוכן מדרום לכפר מנחם ושייך למו.א.י.ואב. ב-2003, הוכר הכפר על ידי מדינת ישראל. כל התושבים בכפר הם בני משפחה מורחבת אחת ומתפרנסים בעיקר מעבודות חקלאות וגידול צאן ובקרה. בני משפחת אל - עזי חיו באזור עוד לפני עליית כפר מנחם לקרקע. בין בני המשפחה לחברי הקיבוץ התקיימו יחסי ידידות. ב-1948, בזמן מלחמת העצמאות, ברחו המשפחה ליפו וחלקה עבר לעבר הירדן. דוד קרון ז"ל, שהיה שומר השדות וקשר קשרים אמיצים עם המשפחה, דאג לשמור על רכושם בכפר מנחם. בתום המלחמה חלקם חזרו למקום, התבססו והתרחבו. יחסי הידידות שהתקיימו כבר אז, ממשיכים להתקיים עד היום.

אמפיתיאטרון

עם עלייתו על הקרקע, זכה הקיבוץ לאמפיתיאטרון טבעי, הנמצא ממש במרכז הקיבוץ. לראשונה נוצל המקום לפעילות תרבותית ב- 29.7.51 כאשר תיאטרון "הבימה" הגיע עם המחזה "עקב ורחל". האמפיתיאטרון אירח אמנים נוספים כמו חוה אלברשטיין ויפה ירקוני אך שיאו התרבותי היה בחגיגות ה- 25 לכפר מנחם בהעלאת מחזהו של אורי אסף - "ממלכת חאפ" (ע"ע ממלכת חאפ).

בחלקו המערבי של האמפיתיאטרון היה מגרש כדור רגל ומגרש כדור עף ובתקופה מסוימת אף הונחת כאן מטוס מוסקיטו - מתנת חיל האוויר לילדי כפר מנחם.

בשנות ה- 60 הראשונות התגייסו חברי ה"חטיבה הצעירה" והביאו למקום אבנים, שרידי מבנים מתל-אל-סאפי, מהן התקינו מדרגות, עליהן הוצבו ספסלים שנקנו על ידי הקיבוץ. על המגרש הוצב מסך עליו הקרינו סרטים והמקום שימש לקלונע הקיץ של הקיבוץ. לנוחיות החברים הוכן וניתן כשי לכל משפחה - "דובצ'ק" - כרית כחולה מתקפלת שנועדה לרפד את הספסלים.

אמריקה-כרית

שמו של גרעין המייסדים של כפר מנחם, שישבו עד העליה לקרקע במושבה הדר (ע"ע הדר).

ראשוני החברים היו יוצאי קיני השומר הצעיר בפולין ומאוחר יותר הצטרפו לקיבוץ בוגרי קיני השוה"צ בארצות הברית וקנדה.

שמו הראשון של הקיבוץ היה כרית (ע"ע כרית). עם הצטרפותם של חברי הגרעין מארצות הברית וקנדה שונה השם לאמריקה-כרית.

אספקה קטנה

אספקה קטנה היה שם כולל למגוון מצרכים יום-יומיים כמו סבון, גפרורים, חומרי ניקוי, נייר טואלט, סמרטוטים, מטאטא וכו'. מחסן אספקה קטנה היה נפתח בזמנים קבועים והחברים היו מגיעים לקחת את הצידוד שהזמינו. לימים שינה מחסן האספקה הקטנה את פניו, מגוון המוצרים התרחב ואיתם תנאי הרכישה. מחסן אספקה קטנה נהיה לכל בו ובהמשך - מרכזית.

ארוחת ארבע

ארוחה קלה שהוגשה בחדר האוכל בשעה ארבע וכללה תה ולחם עם ריבה. ארוחת ארבע הייתה מפגש של חברי הקיבוץ לפני הליכתם לחדרם הפרטי. המנהג נפסק עם הכנסת הקומקום החשמלי לחדרי החברים.

ארוחת עשר

בין אחות הבוקר לארוחת הצהרים נהוג היה להכניס הפסקה נוספת, ארוחת עשה בבתי הילדים היה זה על פי רוב פרי או ירק ואילו בענפים השונים התכנסו העובדים להפסקה לצורך שתית קפה עם עוגיות.

בא כוח

שם זה היה שם נרדף למה שנקרא היום "גזבר". בנוסף לתפקידו כגזבר ששימש הבא-כוח איש הקשר של הקיבוץ עם העולם הרחב. החברים נעזרו בו כשרצו לבצע פעולות מסוימות "בעיר" - תל אביב "הגדולה", כשרצו להעביר חבילות ודברי דואר אחרים וכו'. הימצאותו הקנתה לחברים תחושת ביטחון.

בארות

בארות א' ב' ג'

באר א' הייתה בבית הביטחון שבחומה ומגדל(החומה ומגדל נבנו סביב בית הביטחון). במקום זה ישבו חברי הקיבוץ הראשונים, לפני שעלו להתיישבות בישוב הקבע בגבעה הסמוכה. היום פועלת במקום משחטה.

בכדי לספק מים לקיבוץ נחפרו שתי בארות נוספות, שקיבלו את השמות באר ב' ובאר ג'. מבאר ב' נשאר מבנה הבטון ואילו באר ג' נהרסה ובאזור נמצאות היום בריכות החמצון של הקיבוץ.

בגדים

בגדים לילדים

בגדי בוקר - בגדים פשוטים, כאלה שאפשר ללכת בצבע, בבוקר או בכל פעילות אחרת.

בגדי הקמה - הבגדים היותר חדשים ויפים, אותם לבשו הילדים בשעות אחר הצהריים בלכתם לחדר ההורים.

בגדי שבת - בגדים יפים במיוחד, על פי רוב חולצה לבנה - לבוש יפה במיוחד לשבת.

בגדי נסיעה - בגדים טובים ויפים, כדי שהילדים יראו במיטבם כשהם נחשפים לעולם הרחב.

בגדים למבוגרים

בגדי המבוגרים כללו בגדי עבודה ובגדי שבת (בגדים שלאחר העבודה) כל הבגדים אוחסנו במחסן הבגדים. אחת לשבוע קיבל כל חבר חבילת בגדים נקייה, שהייתה מכינה עבורו המחסנאית.

נשים בהריון קבלו גם הן את בגדיהן ממוחסן הבגדים אך זכו לבחור לעצמן, בגד אחד חדש, שנתפר במיוחד בשבילן. לאחר הלידה הוחזר הבגד למחסן המשותף.

בוקסה

ארגז עץ, שנועד במקומו לאריזת פרי אך שימש בהצלחה רבה כתחליף לארון בגדים בחדרי החברים.

בית קירור

מבנה בעל שני חדרי קירור כאשר חדר אחד עמד לרשות המטבח וחדר שני לתוצרת החקלאית. בקיר הדרומי היה כיור וברז למים קרים (עדין קיים הסימון) - המקור היחיד למים קרים בקיבוץ. כיום משמש המבנה כפאב מקומי (ע"ע פאב אוסישקין).

בית הבנים

הוקם אחרי מלחמת ששת הימים בעקבות נפילתם של האחים עמרם ויוחנן בן חורין ז"ל. לצורך הקמת המבנה גויסו כספים ברחבי העולם. במקום חדר הנצחה לזכרם של כל חברי ובני המקום שנספו במהלך מלחמות ישראל ושירותם הצבאי וחדר עיון ובו אוסף החנוכיות המיוחד שיצר מיירים ברעם ז"ל לזכר בנו גברי ז"ל.

היום משמש בית הבנים מרכז תרבותי בו מתקיימות הצגות, קונצרטים מופעי מחול וכן כנסים ואירועים שונים. בנוסף פועלות במקום סדנאות למחול ומוזיקה.

בית הבראה

בית הבראה היה המקום אליו יצאו חברי הקיבוץ לחופשה. לבית הבראה יצאו החברים אחת לכמה שנים לפי תור שנקבע מראש. האישור לצאת לבית הבראה ניתן על פי החלטת הקיבוץ, והשהות במקום הייתה במימון הקיבוץ. זכור לטוב בית הבראה של הקבוץ הארצי בנתניה.

בית הדר

המקום בו חולים זמניים וקבועים יכולים לשהות ולקבל טיפול ואינם נאלצים לשהות בבית חולים. השם שנבחר לבית מצביע על המקום ממנו הגיעו מייסדי הקיבוץ - הדר (ע"ע הדר), ומהפסוק: "והדרת פני זקן". המבנה הראשון של בית הדר היה במקורו בית המגורים של ד"ר ציקל (ע"ע ד"ר ציקל) ומשפחתו. כיום כולל בית הדר שני מבנים נוספים.

בית הלבוש (מוחסן בגדים)

בית הלבוש נחנך ב-1966. קדמו לו מבנים נפרדים למוחסן בגדים ולמכבסה. המבנה "החדיש" איחד בתוכו את כל הטיפול בבגדים - כביסה, תפירה, תיקון, גיהוץ עד חלוקת הבגדים לתאי החברים.

במקום הייתה גם חנות בגדים ואפילו סנדלרייה. היום משמש חלק מהמבנה להשכרה, מקום לטיפולים פארא רפואיים ורק חלקו הקטן ממשיך לתפקד כמוחסן בגדים, מכבסה ומוחסן תחפושות.

בית ילדים

בית הילדים היה המקום בו התנהלו חיי הילדים מלבד שעות ההקמה (ע"ע הקמה), בהם הלכו הילדים לחדרי ההורים. בכל בית ילדים היו חדרי שינה, חדר אוכל, כיתת לימוד (ובפעוטונים וגנים - חדר פעילות ומשחקים), חדרי שירותים ומקלחת שהיתה משותפת לבנים ובנות. לכל קבוצה (שכבת גיל), היה בית משלה ומטפלת צמודה.

ביתן לאומנות

הביתן לאומנות היה צריך מגורים ששופץ לחדר קריאה ומאוחר יותר, ביוזמתו של משה ישראל ז"ל, הותאם והוסב לביתן לתצוגת תערוכות מתחלפות של אמנים מקומיים, אמנים מרחבי הארץ וגם מחו"ל (כמו תערוכת כלי קרמיקה אורגינלים של פיקאסו). המבנה קיים עד היום, מזרחית לגן דקל ומשמש כמשרד ומחסן.

בלונקים

את הבלונקים ניתן היה למצוא אי-שם בשנות ה-90 המוקדמות, כפריט המרכזי בהפעלות יום העצמאות. יש אסכולה שטוענת כי המילה 'בלונק' היא הכלאה של המילים בלון וענק. לא בטוח בקשר לענק, אבל בכל אופן מדובר בבלון ניילון מאורך (במקרה הזה, לבן עם דגל ישראל), שהדרך לפנח אותו היא למלאו באוויר תוך כדי ריצה, ומיד לקשור. בעוד ילדי כל הארץ ריססו ספריי קצף דביק ונגחו זה בראשו של זה בפטישים, אנחנו זכינו לחזות במראה המשעשע של אב ובנו אוחזים בבלונק משני צידיו ורצים איתו על הדשא, כשברקע קולה של רבקה, המדרבן אותם להמשיך ולרוץ.

במקום

בארוחות הצהריים ניתנה לכולם מנה אחת. מי שלא רצה את המנה היה יכול לבקש "במקום" - תחליף למנה העיקרית.

בעלי חיים

כלבים רבים, סוסים, חמורים ובעלי חיים נוספים ליוו ומלווים עד היום את חיי הקיבוץ. מקום מיוחד נשמר לראשונים שביניהם - תרזה רינה וגל, פומה וניצה הבוקסריות של בנימין בובה, אגב, איתן וגיבור, פרוק ואפורקה.

בריכת שחיה

בריכת השחייה נבנתה כולה בעבודה עצמית ובמימון עצמי בשנת 1953. המימון בחלקו הגדול הגיע מכספי החברים ששרתו בבריגאדה במלחמת העולם השנייה ותרמו את הכספים שקיבלו, עם שחרורם, לבניית הבריכה. התהליך איחד את כל הציבור, חברים, ילדים ובני נוער, כשלכל אחד ניתן תפקיד בהתאם לגילו וליכולתו. הבריכה הצטיינה ומצטיינת עד היום בצורתה המיוחדת. הבריכה שופצה בשנת 2007 והותאמה לתקנים המקובלים.

בתי סוכנות

הבתים הוקמו ב- 1940 כבתי המגורים הראשונים בקיבוץ. היו אלה בתים ללא שירותים צמודים. חמשת הבתים עומדים עד היום. הראשון משמש למספרה וקוסמטיקה והאחרים למגורי עובדים זרים.

בתי רכטר

בתי רכטר היו "שכונת המגורים" הראשונה, שהוקמה על הגבעה צפונית לאמפיתיאטרון. בכל בית היו ארבע דירות בנות חדר אחד ומרפסת אך ללא שירותים ומקלחת. הבתים היו מיועדים למשפחות עם ילדים. בתים אלה נהרסו במהלך השנים לטובת בניית שיכוני וותיקים (ע"ע שיכון ותיקים) להוציא שני בתים שעברו שיפוץ ומשמשים עד היום למגורי צעירים ותושבים זמניים.

ג'ארה

כד חרס עם פיה, בו נשמרו מים קרים. זה היה לפני שהיו מקררים בחדרי החברים. הכד היה מכוסה בפיסת בד רשת דקה, אליה היו תפורים צדפים כדי לשמור שלא תעוף. הבד נועד לשמירה על ניקיון המים. את הג'ארה ניתן היה לראות בכל חדרי החברים.

גבע

המסגרת החינוכית - חברתית לילדי כיתות א'-ו' לשעות שלאחר הלימודים ובמהלך החופשות. המסגרת הוקמה כאשר בית הספר היסודי המקומי נסגר, והילדים עברו ללמוד בבית ספר אזורי מחוץ לקיבוץ.

הגבעות

הגבעות היה שם כולל לאתרי הטיול הנפוצים של ילדי הקיבוץ: גבעת הרקפות, גבעת הנרקיסים ומאוחר יותר הגבעה עם הצבעונים. "הולכים לגבעות": זו הייתה ההכרזה לפני היציאה לטיול. הגבעות קיבלו את שמן ממרבדי הפרחים שפרחו עליהן. הילדים קטפו אותם ללא רחם והתחחו למי הזר הגדול יותר. כל זה פסק עם כניסת החוק שאסר לקטוף פרחי בה בנוסף לפרחים היו הגבעות המקום בו ניתן היה לאסוף בימי החורף שפע של פטריות, בעיקר אורניות.

גבעת הילדים

הגבעה בה וכזו כל בתי הילדים (כשעוד היה מקום לכולם). במרכז הגבעה הוקמו מתקני שעשועים מגוונים. בעבר היו אלה מתקנים, שניבנו על ידי חברי הקיבוץ. בהמשך, עם החרפת דרישות הבטיחות ותווי התקן, מרבית המתקנים הם מתקנים קנויים. שונה וחריגה היא מפלצת הדרקון, שנבנתה ע"י הורי ילדי המקום במסגרת איחועי שנת ה-70 לקיבוץ.

גברת ז'ולטי

(ע"ע ז'ולטי)

גזר חי

סלט גזר חי (להבדיל מגזר מבושל) בטעם חמוץ מתוק, לפעמים עם תוספות של צימוקים ובננות, הוגש באופן קבוע בארוחת הצהרים של יום שישי.

גיוסים

כאשר נידרש ריכוז גדול של עבודה המונית בזמן מוגבל, נקרא החברים לבוא להתגייס לעבודה נוספת, שהייתה מעבר לשעות העבודה הרגילות וללא תמורה. הגיוסים היו במגוון עבודות: פיזור רעל עכברים בשדות, קטיף כותנה בידיים, מסיק זיתים, הוצאת תפוחי אדמה, בצל וגזר, קטיף פרי ומריטת עופות ופירוקן, כאשר היה מוות המוני בימי השרב. הגיוסים האחרונים היו בעישוב כותנה. אנשי הכותנה ניסו לתת לגיוס אוסי של אירוע ואף הכריזו על פרס, מעדר הזהב (ע"ע מעדר הזהב), שניתן למי שתרום את מספר השעות הגדול ביותר.

גפירים

יחידת שוטרים יהודים במשטרה הבריטית. תפקידם היה לשמור על הישובים. מספר חברים מכפר מנחם נמנו על יחידת שוטרים ז.

גרעין

קבוצת בוגרי תנועת נוער שהייתה מיועדת להקים או להשלים קיבוץ. את שרותם הצבאי עשו בנח"ל ובמהלך השנות היו עוברים תקופת הכשרה בקיבוץ היעד או בקיבוץ אחר. הגרעינים שלנו - גרעין מצרי, שמ"ץ, יסמין, מגל והגרעין הדרום-אמריקאי. חלק מבני הגרעינים הכירו כאן את בני זוגם ובהמשך בנו את ביתם בכפר מנחם.

גן השבעה

בקיץ 1961 בדרך למחנה קיץ התרחשה התאונה הנוראה, בה נספו שבעה ילדים מקבוצת "רימון". לזכרם של הילדים הוקם "גן השבעה", הנמצא על הדשא שבין הספרייה לבריכת השחייה. בגן נטועים שבעה דקלים ובסמוך ליד הספרייה שבעה ברושים.

גשם והפרעות

כאשר תנאי מזג האוויר לא אפשרו יציאה לעבודה בשדה, היו נרשמות שעות עבודה אלה בסידור העבודה של הקיבוץ תחת השם: גשם והפרעות. החברים לא חויבו בגין שעות אלה למרות שלא יצאו לעבודה. (זה עוד לפני עידן השכר הדיפרנציאלי).

דשא גדול

הדשא הגדול היה תמיד באותו המקום: ליד חדר האוכל, זה הישן זה הקיים. על הדשא בילו הורים וילדים בשעות אחר"צ. הדשא שימש את הילדים למשחוקיהם, ועצי הפיקוס שסביבו היוו אתגר לכל מטפסי ההרים הפוטנציאליים. לאורך כל השנים אכלס הדשא מסיבות חג, בעיקר ראש השנה, פסח, סוכות וחג העצמאות, חתונות ואירועים נוספים. לאחרונה קבל הדשא תפקיד ישן/חדש: במהלך הקיץ מוקרנים בו סרטים לילדים.

ד"ר ציקל

הופא המשפחה המיתולוגי של הקיבוץ. ד"ר ציקל ליווה את הקיבוץ והיה מעורב בחייו שנים רבות. הוא היה כתובת לחברים ולשכנינו, בני משפחת אל-עזי (ע"ע אל עזי), איתה יצר קשרים מיוחדים. כיוצא גרמניה התקשה ברכישת השפה העברית וביטויים מסוימים, בהם השתמש לעיתים תכופות, נהיו לחלק משפת המקום. ("למשום עמוק", "יפוני" ועוד..)

דרום יהודה

חברת אוטובוסים לפני אגד. האוטובוס של דרום יהודה היה מגיע לכפר מנחם פעם ביום. בין הנהג לילדי הקיבוץ נוצרו קשרים אישיים, ולעיתים היו הילדים מחכים לאוטובוס בשער הקיבוץ ועולים איתו עד לתחנה הסופית בקיבוץ.

הבראה

תוספת מזון מיוחדת, שהוגשה בחדר האוכל לנשים אחרי לידה או לחברים בשלבי מחלה והחלמה. הזכאות לתוספת זו נקבעה על ידי הרופא והצוות הרפואי.

ילדי הקיבוץ זכו במהלך חופשת הקיץ לשבוע ימים בו קיבלו הבראה: אוכל מיוחד עם מגוון מאכלים, האהובים על ילדים. במהלך אותו שבוע התקיימו גם פעולות בילוי ובידור מיוחדות לילדים.

הדר

המושבה הדר הייתה המקום בו שהו חברי אמריקה - כרית (ע"ע אמריקה-כרית) עד עלייתם להתיישבות קבע בכפר מנחם. בין אנשי המושבה לחברי הקיבוץ התפתחו יחסי ידידות. בתקופת מלחמת השחרור, כאשר הוחלט במסגרת מבצע תינוק, על פינוי ילדי הקיבוץ לעורף, הועברו הילדים עם חלק מהאמהות ועם משק החי, להדר, אל אותו מחנה בו ישב הקיבוץ לפני העלייה על הקרקע. המקום כיום הוא חלק מהוד השרון.

הורים

שם כולל להורים של חברי הקיבוץ, שהגיעו בעקבות בניהם, לחיות בקיבוץ. חלקם קיבלו בקיבוץ שמות תואר נוספים בהתאם לתפקיד שמילאו: סבא דלק, סבא דואר ועיתונים, יוסף אמבולנס וכו'.

הפרטה

בעבר סיפק הקיבוץ לחבריו את כל הצרכים הבסיסיים. (ביגוד, חינוך, בריאות, מזון, ריהוט, חופשה וכו'). לזכות החבר עמד תקציב אישי להוצאות אישיות. הקריטריונים לחלוקה ולמבנה התקציב נקבעו על ידי הקיבוץ והותאמו, מעת לעת, לתנאי החיים המשתנים.

בסוף שנות ה-80 התחיל תהליך מואץ של הפרטה, שמשמעותו הייתה העברת יותר ויותר תחומי אחריות מהכלל (הקיבוץ) אל הפרט והגדלת חופש הבחירה של החבר בניהול תקציבו. תהליך זה נמשך גם היום, אם כי קיימת הקפדה על שמירה של ערבות הדדית בתחומי החיים הבסיסיים כמו חינוך ובריאות. ההחלטות על שכר דיפרנציאלי, שיוך דירות ושיוך נכסים הם חלק מאותו תהליך, שחייב גם שינוי המבנה הארגוני ודרכי ההתנהלות של הקיבוץ.

הקמה

הקמה היה שמו של פרק הזמן במהלך היום, שכלל את שעות מנוחת הצהרים, שהייתה חובה לכל הילדים (להסתובב לקיר...) ואת השעות בהן הלכו הילדים לחדר ההורים. "המקימות", בנות המוסד (מוסדניקיות) או בנות חברת הנוער, היו מקימות את הילדים משנת הצהרים, מלבישות, נותנות ארוחת ארבע ושולחות אותם לחדרי ההורים. אחד התפקידים החשובים בעבודתן היה צחצוח יומי של נעלי הילדים. (ע"ע מוסד חינוכי, חברת נוער).

הרחבה

אזור המגורים החדש הצומח במהירות מדרום לקיבוץ. תושבי ההרחבה אינם חברי קיבוץ, אך יחד עם חברי הקיבוץ הם חברים באגודה מוניציפאלית משותפת, שקיבלה את השם: מתיישבי כפר מנחם. חברי הקיבוץ משתייכים גם לאגודה שיתופית חקלאית (אגש"ח).

השלמה

קבוצה של חברים, שהצטרפה לקיבוץ אחרי תקופה של הכשרה. שיבוץ ההשלמות לקיבוצים נעשה על ידי התנועה. ההשלמות שלנו, שחברים מהן חיים עד היום איתנו הן: אלגביש (ע"ע אלגביש), חרות ומנוף.

השכבה

הטקס שסגר את יומם של הילדים בחינוך המשותף. להשכבה היו כמה חלקים: ארוחת ערב, סיפור בהמשכים וכיבוי אורות. הביצוע היה באופן בלעדי בידי המטפלות. בשנים הראשונות היו ההורים נפרדים מהילדים ליד דלת הכניסה לבית הילדים. עם השנים עברה הארוחה לאחריות ההורים ובשלים הבאים גם הסיפור, אחריו הפרידה ליד המיטה ולבסוף, הילדים עברו לבתי ההורים.

וואדי בורשיץ

הוואדי ליד בתיהם של בני משפחת אל-עזי (ע"ע משפחת אל עזי). על שפת הוואדי גדלו עצי אקליפטוס נישאים, והמקום היה יעד מועדף לטיולים, למחנות, לאירועים משפחתיים ולחגיגות אחרות. לימים נגדעו העצים, הוואדי יבש והמקום שמום. היום ביוזמת הקק"ל ואנשי המועצה נפרצה לאורך הוואדי דרך נופית, המובילה אל התל הנישא: תל-אל-סאפי (ע"ע תל-אל-סאפי).

זבל

חֲדָר קטן, שלושה מטר על שלושה מטר גדלו וללא שירותים. קירות הוובל היו לוחות עץ כפולים, ממולאים בשיחי סירה קוצנית יבשה, ששימשו לבידוד. מבחוץ היו מצופים הלוחות בטול שחור. בשנים הראשונות גרו בוובלים משפחות עם ילדים. מאוחר יותר, כאשר תנאי הדיור השתפרו, שימשו הוובלים למגורי רווקים. בתצוגת צריף ראשונים ניצבים שניים מהם.

ז'ולטי

גב' זולטי ניהלה בית קפה קטן ברחוב העלייה בתל-אביב. במשך תקופה ממושכת היה בית הקפה שלה מקום מפגש לחברי הקיבוץ שהגיעו העירה. אצלה נפגשו, השאירו הודעות, חבילות ודברי דואר. המקום היווה נקודת ציון להתמצאות בעיר. בינה לבין חברי הקיבוץ שפקדו את המקום, התפתחו יחסי ידידות.

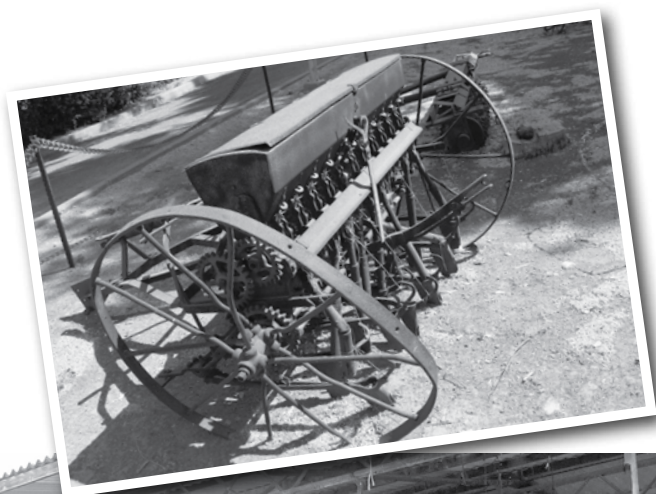

חברת ילדים

המסגרת החינוכית-לימודית-חברתית של ילדי הקיבוץ מכינות א' - ו'. צוות המורים (בעיקר מורות) והמטפלות היו אחראים על כל תחומי הפעילות של חברת הילדים במהלך כל ימות השנה.

חקלאות?...?

חברת נוער

קבוצות ילדים ונערים, שקובצו במסגרת עליית הנוער והופנו להתחנך בקיבוץ. בשנים הראשונות היו אלה ילדים שהגיעו אחרי המלחמה, במקרים רבים ללא הורים. בקיבוץ הם אומצו על ידי משפחות של חברי הקיבוץ. (קשרים שבחלקם נמשכים עד היום). לכפר מנחם הגיעו ילדים ונערים מפולין, מהונגריה, מרומניה, מבלגריה, מפרס, מעיראק, מחבר העמים וגם ישראלים. חלק מחברות הנוער עברו והשלימו קיבוצים אחרים (מייסדי קיבוץ סער, רשפים, להב ועוד) חברת הנוער יסעור יועדה להשלים את כפר מנחם, ורבים מחבריה חיים פה עד היום. חברות הנוער שהתחנכו בכפר מנחם: חברת הנוער הפולנית והרומנית, שלהבת, מבקיעים, יסעור, עמל, זית, אלון, חצב, ערבה ונעל"ה. בקיבוץ חיים עד היום בוגרי חברות נוער, שנישאו ובנו פה את ביתם.

חברת הנוער - אלון

חברת הנוער - יסעור

